

Kapitola 5

Limity trestní odpovědnosti právnických osob

Limits of Criminal Liability of Legal Entities

Vladimír Pelc

Kapitola se zabývá limity trestní odpovědnosti právnických osob, a to zejména limity tzv. přičitatelnosti trestného činu právnickým osobám. Negativně tak vymezuje trestní odpovědnost právnických osob. Autor se dotýká nejen problematiky subjektivní stránky trestného činu právnické osoby, ale i dalších oblastí vytvářejících hranice kriminalizace právnických osob de lege lata, například z hlediska objektivní stránky trestného činu právnické osoby, jež je součástí otázky tzv. přičitatelnosti, nebo z hlediska rozsahu kriminalizace ve smyslu výčtu trestných činů, za něž mohou být právnické osoby trestně odpovědné. Pozornost je věnována zejména případům, které jsou z pohledu dnešního stavu poznání sporné nebo jejichž řešení dosud postrádá uspokojivé odůvodnění. Určení hranic trestní odpovědnosti právnických osob je součástí prosazování principu nullum crimen sine lege, který je ústředním principem moderního trestního práva hmotného.

The chapter deals with the limits of criminal liability of legal entities, chiefly the limits of the so-called imputability of a crime to legal entity. Then, it defines a criminal liability of legal entities negatively. The author analyses not only the issue of mental element of a crime of legal entities (mens rea), but also the other areas creating the limits of criminalization of legal entities de lege lata, e.g. with respect to the external element of a crime of legal persons (actus reus), which is a part of the question of the so-called imputability, or with respect to the scope of criminalization within the meaning of the list of crimes that can be committed by legal persons. The attention is mainly drawn to the cases that are disputable according to the current state of knowledge or have got a solution, which still lacks acceptable reasons. The identification of the limits of criminal liability of legal persons is a part of enforcing of the principle of nullum crimen sine lege that is the crucial principle of modern substantive criminal law.

1. Úvodem k limitům trestní odpovědnosti právnických osob

Tato kapitola zabývající se určením hranic trestní odpovědnosti právnických osob podle platného práva tematicky navazuje na dvě předcházející kapitoly, které se věnovaly celkově již šesté a dosud nejzásadnější novele zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, jež se zásadním způsobem dotkla právě limitů trestní odpovědnosti právnických osob. Cílem je přispět k definování samotné trestní odpovědnosti právnických osob. Z povahy věci jde o definici negativní, tj. zjednodušeně řečeno o vymezení oblastí či případů, v nichž se trestní odpovědnost právnických osob neuplatní. Na změny provedené uvedenou novelou tedy tato kapitola reaguje čistě z pozice snažící se určit meze trestní odpovědnosti právnických osob *de lege lata*. V textu je pozornost zaměřena na klíčové otázky základů trestní odpovědnosti právnických osob (problematika „viny“) s přihlédnutím k aktuálnímu vývoji legislativy a judikatury.

Oblast trestní odpovědnosti právnických osob prochází v poslední době velmi zajímavým vývojem v oblasti soudního rozhodování. Kromě již zmíněné kauzy popsané v kapitole třetí vydal v nedávné době Nejvyšší soud rozhodnutí, které bylo navrženo k uveřejnění ve Sbírce rozhodnutí trestních¹ a které se věnuje ze zajímavého úhlu pohledu trestní odpovědnosti právnických osob. V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud soustředil při hledání hranic trestní odpovědnosti právnické osoby na tzv. originární část objektivní stránky trestného činu právnické osoby, což jistě zasluhuje větší pozornost.

Z hlediska limitů trestní odpovědnosti právnických osob jsou podle mého názoru nejdůležitější (a zároveň nejspornější) tři oblasti. *První oblastí* je *okruh trestných činů*, za něž mohou být právnické osoby trestně odpovědné. V této souvislosti se zpravidla hovoří o problematice tzv. rozsahu kriminalizace.² *Druhou oblastí* je problematika tzv. *vyvinění se*, která je nejčastěji označována jako koncepce přičitatelnosti.³ Někdy se nesprávně hovoří o zproštění se trestní odpovědnosti. Toto spojení používá i nový § 8 odst. 5 ZTOPO, ač zproštění je v teorii odpovědnostního práva spojováno spíše s tzv. liberačními důvody a objektivní odpovědností, což však není v kontextu trestního práva správné, neboť trestní odpovědnost právnických osob má zcela jistě povahu odpovědnosti subjektivní.⁴ *Třetí oblastí*, které se kapitola věnuje, je *základ tzv. konceptu přičitatelnosti*, který je obsažen v větě § 8 odst. 1 ZTOPO, což byla z hlediska limitů trestní odpovědnosti právnických osob dosud oblast nejméně probíraná.

Aktuálnost tématu limitů trestní odpovědnosti právnických osob zvyrazňuje skutečnost, že šestá novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob se zásadním způsobem dotkla třech uvedených klíčových oblastí při hledání mezi trestní odpovědnosti právnických osob, tj. originární části objektivní stránky trestného činu právnické osoby (zejm. věta § 8 odst. 1 ZTOPO), originární části subjektivní stránky trestného činu právnické osoby (nový § 8 odst. 5 ZTOPO) a rozsahu kriminalizace v užším smyslu, tj. výčtu trestných činů, za něž může právnická osoba nést trestní odpovědnost (§ 7 ZTOPO). V této kapitole se zaobírám postupně těmito třemi

¹ Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu – část trestní.

² Podle mého názoru by bylo vhodné rozlišovat rozsah kriminalizace v užším smyslu, jenž by byl určen právě výčtem trestných činů, za které může být právnická osoba trestně odpovědná, a rozsah kriminalizace v širším smyslu, jenž by byl určen v podstatě všemi podmínkami trestní odpovědnosti právnických osob.

³ K pojmu přičitatelnosti lze mít obdobnou námitku jako k pojmu „rozsah kriminalizace“ (viz výše poznámka pod čarou č. 2). Pojem „přičitatelnost trestného činu“ nebo „přičitatelnost trestní odpovědnosti“ má obecně v nauce trestního práva jistě širší význam. Vzhledem k tomu, že tyto pojmy mají v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob svůj specifický význam, jsem rozhodně pro jejich zachování s vědomím těchto zvláštností.

⁴ Ve vztahu k povaze trestní odpovědnosti právnických osob zůstávají zcela ojedinělé závěry Bohuslava, který ve své nejnovější práci setrvává na tom, že povinnost dokazovat skutečnosti, které lze po právnické osobě spravedlivě požadovat (§ 8 odst. 2 a 5 ZTOPO), má v trestním řízení právnická osoba. Hovoří zde dokonce o „přenesení důkazního břemene v trestním řízení proti právnické osobě“. Srov. BOHUSLAV, L. K otázce přenesení důkazního břemene ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob. *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 95–105.

oblastmi s tím, že se soustředím na reakci na zmíněnou legislativní změnu a uvedený judikatorní podnět. Kromě toho bych rád nastolil otázku, která dosud nebyla v doktríně diskutována a která se týká počátku vzniku institutu trestní odpovědnosti právnických osob v České republice, neboli účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Vzhledem k tomu, že otázka časové působnosti zákona má určující význam z hlediska samotné existence právní normy, začíná text této kapitoly právě krátkým pojednáním o této otázce, které souvisí s názvem této knihy, v němž je obsaženo časové určení „pět let poté“.

2. Účinnost zákona o trestní odpovědnosti právnických osob

Již mnohokrát byla vyslovena kritika zákonodárce týkající se krátké legisvakanční doby zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.⁵ Tento zákon byl ve Sbírce zákonů uveřejněn teprve 22. 12. 2011 a podle výslovného ustanovení tohoto zákona nabyl účinnosti již dne 1. 1. 2012 (srov. § 48 ZTOPO).

Podle mého názoru však takto stanovená legisvakanční doba porušuje základní princip týkající se legisvakanční doby. Podle něj je mezi platností a účinností právního předpisu časové rozmezí alespoň 15 dní, nestanoví-li zákonodárce dobu delší. Legisvakanční dobu lze přitom stanovit kratší pouze ve výjimečných případech, vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem.⁶ Smyslem institutu *vacatio legis* je dle jeho původního významu zajišťovat nezbytnou míru právní jistoty tím, že umožňuje adresátům normy seznámit se se zaváděnými pravidly.⁷

Uvedený princip je však formálně zakotven pouze v zákoně, nikoli v některé z norem ústavního pořádku (srov. čl. 112 Ústavy). V evropských právních řádech se lze přitom setkat i s řešením, podle kterého jsou základní pravidla o legisvakanční době obsažena přímo v ústavní normě.⁸ Označení stanovení počátku běhu účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob (v souladu s výslovným § 48 ZTOPO)⁹ od 1. 1. 2012 jako protiústavního představuje poměrně odvážnou myšlenku, avšak

⁵ Podle kritiků šlo o příliš krátkou dobu k tomu, aby se odborná i laická veřejnost s novým zákonem seznámily. Viz JELÍNEK, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. Komentátor. s. 23.

⁶ Ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, zní: „Pokud není stanovena účinnost pozdější, nabývají právní předpisy účinnosti patnáctým dnem po vyhlášení. Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však dnem vyhlášení.“

⁷ Legisvakanční doba tedy umožňuje pracovníkům veřejných orgánů i lidem (občanům), aby si právní předpis a normy v něm obsažené osvojili. Srov. BOGUSZAK, J., J. ČAPEK a A. GERLOCH. *Teorie práva*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 91.

⁸ Srov. čl. 73 italské Ústavy, podle níž platí, že: „Zákony se zveřejňují ihned po jejich vyhlášení a nabývají účinnosti patnáctým dnem následujícím po jejich zveřejnění, ledaže samotný zákon stanoví termín odlišný.“

⁹ Je samozřejmé, že orgány činné v trestním řízení považují za počátek účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob den 1. 1. 2012. Viz např. případy projednávané v usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1434/13, nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 627/2015, publikovaném pod č. 23/2016 Sb. rozh. tr.

vzhledem k okolnostem jde podle mého názoru o myšlenku zcela legitimní. Je totiž otázkou, zda pravidla o délce legisvakanční doby, která máme v našem právním řádu vyjádřena pouze na úrovni zákona, nejsou vzhledem ke svému významu součástí ústavního pořádku v materiálním smyslu a zda by tedy zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neměl být ústavně konformně vykládán tak, že trestní odpovědnost právnických osob u nás začala existovat až 6. 1. 2012, tj. 15 dní po uveřejnění ve Sbírce zákonů. Je totiž zřejmé, že jistě nebylo v naléhavém obecném zájmu, aby trestní odpovědnost právnických osob začala existovat již 1. 1. 2012.

3. Rozsah kriminalizace v užším smyslu

Pokud jde o první klíčovou oblast pro určení hranic trestní odpovědnosti právnických osob, tedy o § 7 ZTOPO, který obsahuje výčet trestných činů, za něž právnická osoba nemůže nést trestní odpovědnost, nutno říci, že tzv. rozsah kriminalizace, ač jistě ohraničoval rozsah trestní odpovědnosti právnických osob, nebyl nejdůležitější oblastí z hlediska limitů trestní odpovědnosti právnických osob. Pozitivní výčet, který obsahovalo ustanovení § 7 ZTOPO s účinností do 30. 11. 2016, zahrnoval přes 80 trestných činů. Jeho problémem, který byl v literatuře kritizován, bylo, že tento výčet byl v mnoha směrech nahodilý a především nerespektoval vzájemné vztahy mezi některými trestnými činy, respektive mezi skutkovými podstatami trestných činů (např. tzv. subsidiární vztah). Mohlo docházet například k situacím, které porušovaly princip rovnosti před zákonem,¹⁰ vyvolávaly možné problémy při dokazování,¹¹ nebo dokonce podle mého názoru i porušovaly princip *nullum crimen sine lege* (čl. 39 Listiny). Pozitivní výčet trestných činů však jinak představoval poměrně dobré řešení z hlediska právní jistoty a předvídatelnosti práva, přičemž jej bylo třeba „pouze“ propracovat tak, aby byly respektovány vzájemné vazby zejména mezi obdobnými trestnými činy.

To vše se změnilo s nahrazením pozitivního výčtu výčtem negativním, jehož evidentním koncepčním problémem kromě více než dvojnásobného zvětšení rozsahu kriminalizace (zvýšení počtu trestných činů, za něž může být právnická osoba trestně odpovědná) je to, co může být problémem jakéhokoli taxativního výčtu v právním předpise, a sice že neobsahuje něco, co by obsahovat měl, nebo naopak obsahuje něco, co by obsahovat neměl. Protože logickým výkladem § 7 ZTOPO dospíváme k závěru, že právnická osoba se může dopustit všech trestných činů, které tam nejsou uvedeny, trápí mě spíše otázka, jestli neexistují trestné činy, které by v tomto výčtu být měly a nejsou v něm, a to mám na mysli nikoli z pohledu *de lege ferenda*, ale z pohledu *de lege lata*. Je evidentní, že výčet obsažený v § 7 ZTOPO není bezchybný. Ačkoli již v průběhu legislativního procesu byl návrh na změnu § 7 ZTOPO kritizo-

¹⁰ JELÍNEK, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2013. Komentátor. s. 66.

¹¹ Srov. DANKOVÁ, K. Trestní odpovědnost právnických osob [online]. 2015 [cit. 30. 3. 2017]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/110565>. Vedoucí práce Jiří Jelínek. s. 78.

ván, zákonodárci se nepodařilo všechny zjevné chyby odstranit. Do negativního výčtu byl sice doplněn trestný čin zabití podle § 141 TZ a trestný čin rvačky podle § 158 TZ, avšak ve výčtu stále chybí trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a TZ, který má obdobnou povahu jako trestný čin zabití podle § 141 TZ (u obou existuje tzv. omluvitelná pohnutka).

V této souvislosti je otázkou, zdali může být trestní odpovědnost u právnické osoby vyloučena tzv. z povahy věci. Podle mého názoru to možné je, neboť například platí, že i kdyby v negativním výčtu trestných činů nebyly obsaženy některé vojenské trestné činy, není za ně možné činit právnickou osobu odpovědnou, když právnická osoba nemůže být (z podstaty věci) vojákem.¹² Tím důvodem, proč nelze právnickou osobu činit odpovědnou za trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a TZ, je podle mého názoru skutečnost, že po právnické osobě nelze spravedlivě požadovat, aby činila nějaké například preventivní kroky, aby určitá osoba nejednala v silném rozrušení ze strachu, úleku nebo zmatku.

Uvedený poznatek lze podle mě zobecnit tím způsobem, že *právnická osoba nemůže být z povahy věci trestně odpovědná za ty trestné činy, u nichž nelze spravedlivě požadovat, aby právnická osoba činila určité kroky k jejich předcházení, nebo u nichž je to dokonce zcela vyloučeno*. Oproti výše uvedenému případu, který se týká vojenských trestných činů, vyplývá překážka „z povahy věci“ ze vztahu povahy právnické osoby jako možného subjektu trestného činu a povahy originární části subjektivní stránky trestného činu právnické osoby.

4. Otázka možnosti vyvinění

Tradiční „oblastí“, v níž se hledají meze trestní odpovědnosti právnických osob, je problematika „vyvinění se“, která vyplývá z tzv. konceptu přičitatelnosti ve smyslu § 8 ZTOPO. Současná úprava účinná od 1. 12. 2016 jistě zaslouží kritiku, a to nejen pro svou terminologickou nepřesnost, ale rovněž pro svou neurčitost, neboť působnost ustanovení § 8 odst. 2 písm. b) ZTOPO a ustanovení § 8 odst. 5 ZTOPO je sporná a jejich vzájemný vztah je nejasný.¹³ Přínosem této úpravy naopak jistě je, že výslovně umožňuje právnické osobě se vyvinět v případě, že trestný čin, který se jí přičítá, spáchá osoba v nadřazeném (vrcholném) postavení, tj. osoba podle § 8 odst. 1 písm. a) až c) ZTOPO. Podle mého názoru se možnost vyvinění dala i před účinností zmíněné novely pro tyto osoby dovozovat ústavně konformním výkladem, avšak prosazení takového názoru v praxi by bylo velmi obtížné.

Z hlediska znaku subjektivní stránky trestného činu právnické osoby je (obdobně jako například u objektivní stránky trestného činu) důležité rozlišovat mezi derivativní (odvozenou) a originární (původní, vlastní) částí subjektivní stránky. Je sice pravdou, že subjektivní stránka trestného činu právnické osoby se odvozuje od sub-

¹² Je pravdou, že teoreticky by šlo konstruovat například případy účastenství právnické osoby ve smyslu § 24 TZ na takových trestných činech.

¹³ K tomu více v kapitolách 3 a 4.

ektivní stránky fyzické osoby, která za ni jedná,¹⁴ avšak podle mého názoru existuje i originární část subjektivní stránky trestného činu právnické osoby, neboť jinak by tento druh trestní odpovědnosti byl materiálně odpovědností „za jiného“, což je nepřipustné. V nauce lze přitom pozorovat důležitý trend, který spočívá v tom, že někteří autoři stále více rozpracovávají právě tuto vlastní část subjektivní stránky trestného činu právnické osoby, jež spočívá v opomenutí tzv. náležité péče, tj. zejména v opomenutí kroků (slovy zákona „opatření“), které požaduje jiný právní předpis, a v opomenutí kroků, které lze po právnické osobě spravedlivě požadovat. Jelínek v této souvislosti píše o zanedbání náležité odborné péče a v souvislosti se subjektivní stránkou trestného činu právnické osoby navrhuje použití pojmu „vina právnické osoby“.¹⁵ Náležitá péče přitom podle mého přesvědčení zahrnuje i důraz na eliminaci excesů osob jednajících za právnickou osobu a pečlivý výběr osob nesoucích odpovědnost.

5. Originární část objektivní stránky trestného činu

V rámci objektivní stránky je nutné od derivativní objektivní stránky trestného činu právnické osoby, která se odvozuje od objektivní stránky trestného činu fyzické osoby, rozlišovat *objektivní stránku originární*, spočívající v naplnění jednoho ze dvou znaků, a sice že čin byl spáchán v zájmu právnické osoby nebo v rámci její činnosti. V této souvislosti je nutné zmínit, že vypuštění znaku spočívajícího v jednání „jménem“ právnické osoby považují za nesprávné, neboť uvedený znak byl určitější než znaky vázané na jednání „v rámci činnosti“ právnické osoby a zejména pak „v zájmu“ právnické osoby.

Z hlediska tématu této kapitoly je nezbytné upozornit na nedávný judikát Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 8 Tdo 972/2016), který byl navržen k uveřejnění ve Sbírce rozhodnutí trestních a jako takový byl zaslán k připomínkám na Katedru trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Důvodem je, že toto rozhodnutí nastoluje právě otázku, na kolik lze limity trestní odpovědnosti hledat v té originární části objektivní stránky trestného činu právnické osoby, jenž je vyjádřena právě v návěť § 8 odst. 1 ZTOPO. Nutno předeslat, že jde pravděpodobně o jediné pozitivum tohoto rozhodnutí z hlediska jeho obsahu. Uvedený judikát lze totiž kritizovat již z toho pohledu, že ve svých úvahách jde zcela nad rámec projednávaného případu, neboť dovolání zde podávaly fyzické osoby. Odhlédneme-li od toho, tak pozornost zaslouží konstatování (právní věta), podle níž právnickou osobu nelze činit trestně odpovědnou tehdy, když je trestný čin spáchán „na úkor“, nebo jinými slovy „v neprospěch“ právnické osoby. Podobné konstatování je možné

¹⁴ Jinak tomu ani být vzhledem k uplatňované teorii fikce právnické osoby být nemůže, neboť právnické osoby jsou umělé organizační útvary, které samy nemohou jednat, a musí za ně jednat vždy skuteční lidé, tj. fyzické osoby. Viz JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student. s. 42.

¹⁵ Viz JELÍNEK, J. Nad koncepcí trestní odpovědnosti právnických osob v českém trestním právu. *Kriminalistika*. 2016, 1. s. 16.

nalézt již v jednom z prvních komentářů k zákonu o trestní odpovědnosti právnických osob, kde jsou však uvedeny příklady, v nichž je skutečně jednáno proti zájmům právnické osoby a právnická osoba je v nich navíc osobou poškozenou.¹⁶ Vzhledem k tomu, že v těchto případech se ke správnému řešení musí argumentovat i smyslem a účelem právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, je zřejmé, že určitý význam z hlediska nacházení limitů trestní odpovědnosti právnických osob bude mít především výklad spojení „v zájmu“ právnické osoby, neboť jde o neurčitý právní pojem. Domnívám se však, že výše popsany přístup Nejvyššího soudu nelze přijmout jako obecnou normu, jelikož mohou existovat nejen případy, v nichž figuruje více poškozených osob, ale též případy, v nichž je právnická osoba pouhou „mrtvou schránkou“ („prázdnou skořápkou“), která *de facto* slouží jako pouhý nástroj k páčání trestné činnosti. V takovém případě není důvod, proč právnickou osobu nečiní trestně odpovědnou a nepotrestat ji například i trestem zrušení, ačkoli by se mohlo zdát, že jednání bylo v rozporu s jejími zájmy.

Pojem „v zájmu“ právnické osoby, používaný v návěti § 8 odst. 1 ZTOPO, má svůj autonomní význam. Zcela zjevně jej nelze ztotožňovat například s tzv. oprávněným zájmem, s nímž právní řád ve vztahu k právnickým osobám operuje.¹⁷ Podle mého názoru rovněž neplatí, že by mohlo jít pouze o zájem právem dovolený.¹⁸ Autonomnímu výkladu pojmu „zájem“ v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob svědčí i absurdní výklad rozebíraného ustanovení, podle nějž spáchání trestného činu nemůže být z hlediska samotné právnické osoby nikdy jejím zájmem.¹⁹ Tato interpretace však vychází z významu tohoto pojmu, jak jej užívá zákon o obchodních korporacích, což samozřejmě nelze, neboť *zájem z hlediska civilního práva nemůže být nikdy zločinný*. Právě uvedené nás však přivádí na myšlenku, že ve vztahu k pojmu „v zájmu“ právnické osoby je určité jednání fyzické osoby vždy nutné hodnotit z hlediska jeho bezprostředních důsledků, kterými přirozeně nejsou negativní trestněprávní důsledky. Těmito bezprostředními důsledky jsou například získání faktického vlivu na rozhodovací činnost ohledně dispozic s majetkem, konkrétní získání majetku (či jiného prospěchu) nebo ztráta zájmu orgánů činných v trestním řízení na vyšetřování protiprávních aktivit právnické osoby.²⁰

¹⁶ Srov. FOREJT, P. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: s komentářem*. Praha: Linde, 2012. Komentář. s. 71.

¹⁷ Srov. § 67 odst. 2 a 3 zákona o obchodních korporacích, v němž se uvádí spojení „oprávněný zájem obchodní korporace“.

¹⁸ Srov. FENYK, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. Komentáře Wolters Kluwer. s. 30.

¹⁹ Viz BERAN, K. Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku. *Trestněprávní revue*. 2014, 7–8. s. 182.

²⁰ Více viz JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student. s. 380.

6. Závěr

Z hlediska limitů trestní odpovědnosti právnických osob jsou podle mého názoru nejdůležitějšími oblastmi rozsah kriminalizace v užším smyslu a zejména problematika tzv. vyvinění se.²¹ Omezení rozsahu kriminalizace ve smyslu § 7 ZTOPO se ukazuje jako nedostatečné. Právnická osoba nemůže být dle mého přesvědčení z povahy věci trestně odpovědná za ty trestné činy, u nichž nelze spravedlivě požadovat, aby právnická osoba činila určité kroky k jejich předcházení, nebo u nichž je to dokonce zcela vyloučeno, a to i přes to, že takové trestné činy nejsou uvedeny v taxativním výčtu § 7 ZTOPO. V nauce lze pozorovat jasný trend odklonu od původní představy o subjektivní stránce trestného činu právnické osoby, totiž že se zcela odvozuje od subjektivní stránky trestného činu fyzické osoby. V důsledku toho se v doktríně klade stále větší důraz na tzv. originární část subjektivní stránky trestného činu právnické osoby. Nově se rovněž nastoluje otázka možnosti hledání mezi trestní odpovědnosti právnických osob v originární části objektivní stránky trestného činu právnické osoby, a to zejména ve výkladu neurčitého právního pojmu „v zájmu“ právnické osoby, který je použit v návěť ustanovení § 8 odst. 1 ZTOPO. V této otázce je stěžejní odmítnout zjednodušující přístup, podle kterého jakékoli jednání, které se v obecném slova smyslu ukáže jako rozporné se zájmy právnické osoby, je nutno automaticky považovat za jednání z hlediska trestní odpovědnosti právnických osob beztrestné.

²¹ Do tématu limitů svým způsobem patří jistě i otázka tzv. právního nástupnictví, která je však svým významem specifická a vyžaduje vcelku samostatného zkoumání. K tomuto srov. zejm. JELÍNEK, J. K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. *Bulletin advokacie*. 2015, 5. s. 21–25.